

Paolo Giordano

TASMANIA

ROMAANI

Suomentanut Leena Taavitsainen-Petäjä

Aula & Co

Italiankielinen alkuteos *Tasmania*

Tasmania, Paolo Giordano ©2022 Giulio Einaudi editore

This edition published in agreement with the Proprietor through MalaTesta Literary Agency, Milan

ISBN 978-952-364-380-2

© Kustannusosakeyhtiö Aula & Co, 2023

Kansi: Laura Noponen

Paino: Tallinna Raamatutrükikoda

Kustannusosakeyhtiö Aula & Co
Kalevankatu 34, 00180 Helsinki
aulakustannus.fi

Would you agree times have changed?
Bright Eyes, *Clairaudients* (*Kill or Be Killed*)

ENSIMMÄINEN OSA

APOKALYPSIN VARALTA

Vuoden 2015 marraskuussa satuin olemaan Pariisissa ja osallistuin siellä pidettyyn Yhdistyneiden Kansakuntien ilmasto-
kokoukseen. Kuten sanoin, satuin olemaan paikalla, mutta tämä ei tarkoita, etten olisi itse hakeutunut tilaisuuteen, päinvastoin, ympäristökysymykset olivat jo pitkään askarruttaneet mieltäni ja ohjailleet lukuvalintojani. Mutta jollei tiedossa olisi ollut ilmasto-
kokousta, olisin melko varmasti keksinyt jonkin toisen syyn päästäkseni lähtemään, esimerkiksi aseellisen konfliktin, humanitäärisen kriisin tai minkä tahansa henkilökohtaiset ongelmani ylittävän huolenaiheen, joka antaisi mielelleni muuta purtavaa. Joillakin meistä on pakkomielle uhkaaviin katastrofeihin, taipumus hakeutua tragedioiden äärelle, minkä sekoitamme jalouteen, ja tuon taipumuksen ympärille tämä tarina uskoakseni rakentuu. Mutta pohjimmiltaan ei ehkä ole kyse mistään sen kummemmasta kuin tarpeesta löytää elämän jokaisella aivan liian mutkikkaalla askeleella jotakin vielä mutkikkaampaa, jotakin vielä tähdellisempää ja pelottavampaa, johon kanavoida henkilökohtainen kärsimys. Eikä jaloudella ole välttämättä mitään tekemistä sen kanssa.

Elin tuolloin kummallista ajanjaksoa. Olimme vaimoni kanssa yrittäneet saada lasta moneen otteeseen, tehneet kaikkemme noin

kolmen vuoden ajan ja käyneet läpi yhä nöyryyttävämmiksi muuttuneita lapsettomuushoitoja. On paikallaan täsmentää, että rankat hoidot joutui käymään läpi suureksi osaksi vaimoni, sillä prosessin jossakin vaiheessa minun osakseni jäi lähinnä myötäkärsivän sivustaseuraajan rooli. Sokeasta päättäväisyydestämme ja hoitoihin uponneesta tuntuvasta rahasummasta huolimatta yritykset eivät tuottaneet tulosta. Eivät gonadotropiininiruiskeet, ei koeputkihedelmöitys, eivät edes kolme epätoivoista ulkomaanmatkaa, jotka teimme salaa muilta. Noihin toistuviin epäonnistumisiin tuntui sisältyvän jumalallinen viesti: lasta ei ole kirjoitettu kohtaloonne. Ja koska minä kieltäydyin tunnustamasta sitä, Lorenza päätti myös minun puolestani. Eräänä yönä, joko kyyneleet jo kuivuneina tai niitä vuodattamatta (sitä en saa koskaan tietää) hän ilmoitti minulle, ettei enää aikonut. En enää aio, juuri noita sanoja hän käytti, ja tuo vaillinainen lause jäi leijumaan ilmaan. Silloin vaihdoin kyljeltä toiselle, käännysin selin häneen ja annoin mielessäni tilaa raivolle, jonka nostatti minun mielestäni epäoikeudenmukainen, yksipuolinen valinta.

Noina päivinä oman elämäni pikku katastrofi huolestutti minua paljon enemmän kuin koko planeettaa uhkaava katastrofi, kasvi-huonekaasujen pitoisuuksien kasvu ilmakehässä, jäätiköiden vetäytyminen, valtamerien pinnan nousu. Joten ennen muuta päästäkseni pakoon tilannetta kotona pyysin *Corriere della Seralta* akkreditointia Pariisiin ilmastokokoukseen, vaikka hyvin tiesinkin, että hakemusaika oli jo umpeutunut. Minun oli rukoiltava ja aneltava ikään kuin kokoukseen pääsy olisi ollut minulle elämän ja kuoleman kysymys. Lehden ei tarvitsisi kuin maksaa lentoni ja palkkio tulevista artikkeleista. Hotellikuluja ei olisi, sillä yöpyisin ystäväni luona.

Giulio asui vuokralla pimeässä kaksiossa 14. arrondissementissa, Rue de la Gaité -kadulla. Hilpeyden kadulla? huomautin astuessani sisään hänen kotiinsa. Ei taida osua ihan nappiin.

Toden totta. En sinun sijassasi elättelisi mitään harhakuvitelmia.

Olimme aikoinaan olleet kämppäkaverit Torinossa, Giulio ulkopaikkakuntalaisena, minä puolestani etuoikeutettuna opiskelijana, joka oli halunnut muuttaa pois kotoa kokeillakseen siipiensä kantavuutta, vaikka vanhempani asuivat puolen tunnin bussimatkan päässä. Toisin kuin minä, Giulio oli loppututkinnon jälkeen jatkanut fysiikan parissa. Hän oli vaihtanut lukuisia kertoja opiskelupaikkaa, mutta pysynyt aina Euroopassa, sillä hän ei päässyt yli poliittisesta vastenmielisyydestään Yhdysvaltoja kohtaan. Noina vuosina hän oli mennyt naimisiin, eronnut ja saanut lapsen. Hän oli lopulta asettunut aloilleen Ranskaan saatuaan tutkimusapurahan École polytechniqueen, jossa hän tutki rahoitusmarkkinoihin sovellettuja kaaosteorianalleja.

Söimme parikymppisten tapaan iltaruoaksi pasta-annokset pöytää kattamatta ja kerroin samalla Giuliolle Pariisin-matkani tarkoituksen, tai siis sen virallisen syyn. Hän kävi saman tien kaivamassa jonkin kirjan hyllystä. Oletko sinä lukenut tämän?

Vastasin kieltävästi, juoksutin sivujen reunoja peukaloni alla. *Romahdus*, mutisin, kuulostaa täydelliseltä.

Siinä esitetään mielenkiintoinen näkökulma sukupuuttoon. Pidä hyvänäsi.

Sukupuutto-sana juuttui päähäni vähäksi aikaa kuin henkilökohdaisen kohtalon leima. Vein lautaset keittiöön samaan aikaan kun Giulio kertoi minulle lyhyesti poikansa kuulumiset; Adriano oli jo täyttänyt neljä vuotta. Aloin tuntea hiilihydraattien unettavan vaikutuksen, mutta koska viini oli loppu, lähdimme ulos voidaksemme jatkaa juomista.

Pariisi oli militarisoitu ja näytti kolkolta. Vain muutamaa päivää aikaisemmin joukko hyökkääjiä oli tunkeutunut konserttisaliin kesken Eagles of Death Metal -yhtyeen esiintymisen ja tulittanut useita minutteja kohti tiiviisti pakkautunutta yleisöä. Muutama

muu terroristi oli vuorostaan hyökännyt bistroihiin ja kaksi heistä oli räjäyttänyt itsensä Stade de Francen stadionin ulkopuolella. Olimme kutsuneet ystäväpariskunnan illalliselle samana iltana, ja Lorenzan äiti oli ilmoittanut uutisen meille. Lorenza ei ollut vastannut äidin ensimmäiseen soittoon, ei edes seuraavaan, mutta tämän hellittämättömyys oli herättänyt pahat aavistukset, ja niin hän oli lopulta vastannut. Äiti oli sanonut vain, avatkaa televisio, ei mitään muuta, samaan aikaan kun meidän kaikkien puhelimiin alkoi tulvia viestejä. Katsoimme reilun tunnin ajan suoraa lähetystä, jossa seurattiin tilanteen kehittymistä, sanaakaan sanomatta, kunnes ystävämme poistuivat, sillä heille oli tullut pakottava, järjenvastainen tarve varmistaa, että heidän pojallaan oli kaikki hyvin kotona. Ystävien lähdettyä pidimme vielä pitkään auki tv:tä, jonka ruudun alalaidassa juoksi tauotta punainen uutisnauha, mutta uutta tietoa tuli enää tipoittain. Ruoka oli jäähtynyt lautasille, ja meidän tirmistykseemme alkoi hiipiä muitakin tunteita: henkilökohtaista kauhua, surua ilman menetystä. Kasautuneet tunteet olivat luoneet kotiimme painostavan ilmapiirin, jota oli jatkunut päiväkausia, tarkalleen sanottuna siitä yöstä alkaen, jolloin Lorenza oli sanonut, ettei enää aikonut, ja minä olin kääntänyt hänelle selkäni.

Giulio ja minä kävelimme vähän matkaa, ohi hierontapaikkojen tummennettuine ikkunoineen, ohi seksilelukauppojen ja aasialaisten herkkupuotien. Sitten istahdimme umpimähkään baariin, jonka tuolit olivat kadulle päin, ja tilasimme oluet. Giulio alkoi taas puhua lukemistaan kirjoista: digivalvonnan käsikirjoista, arabikevästä, populismin uusista muodoista. Hän luki jatkuvasti, tajuttomia määriä. Hänellä oli huomattavasti monisyisempi käsitys todellisuudesta kuin minulla, eikä hän kaihtanut ottaa kantaa. Sellainen hän oli ollut niin kauan kuin minä olin hänet tuntenut. Yliopistoaikoina hän oli kaksi vuotta peräkkäin koordinoanut luentosali B1:n kollektiivia kellarikerroksessa, jonka seinille oli teipattu Ei ydinaseita -julis-

teita sekä valokuva Oriana Fallacista, jonka etunimi oli väännetty kusta tarkoittavaan ORINA-muotoon. Minä puolestani laskeuduin B1:seen vain lounastauolla, ainoana tarkoitukseni viettää hetki Giulion seurassa, ikään kuin hänen läheisyytensä olisi auttanut minua muuttumaan vähän tiedostavammaksi, vähän eettisemmäksi.

Kuuntelin häntä Rue de la Gaîtén kippolassa samalla kun hörpin oluttani, ja annoin hänen ylivertaisen tietämyksensä, liikenteen melun ja jalankulkijoiden muodostaman Brownin liikkeen puhdistaa mieleni. Kun keskustelu taukosi hetkeksi, annoimme katseemme vaeltaa toisaalle, ja noina hetkinä minusta tuntui, että kohtasimme molemmat edessämme saman näyn: mustan aaveen, joka sukelsi esiin väkijoukosta ja kohotti käsivartensa kohti taivasta ennen kuin alkoi ampua eri suuntiin sarjatulta konepistoolilla. Koska oloni oli syvimmiltään mikä oli – steriili, minulta oli varastettu tulevaisuus – osa minusta toivoi, että se tapahtuisi oikeasti. Tuo fantasiani oli idioottimainen, syyllisyyden varjostama, täynnä itsesääliä, mutta sallin itseni piehtaroida siinä hetken jakamatta sitä Giulion kanssa. En ollut koskaan avautunut hänelle lapsikysymyksestä. Ystävytyttämme olivat tyypillisesti leimanneet ulkomaailmaa koskevat pohdinnat, sen sijaan olimme parhaamme mukaan varoneet puhumasta itses-
tämme, mikä saattaa hyvinkin selittää sen, että ystävytytemme oli kestänyt aikaa.

Nousin seuraavana aamuna ensin B-linjan RER-junaan ja sen jälkeen bussiin päästäkseni Le Bourget’hen, jossa Pariisin 21. ilmasto-
kokous, COP21, pidettiin. Sisäänkäynnin turvatarkastukset koettelivat kärsivällisyyttä, mutta kokouspaikan sisällä sai liikkua vapaasti. Paviljonkeja, pieniä tai keskikokoisia luentosaleja, värisymbolein merkittyjä täysistuntoja ja rinnakkaisistuntoja. Konferenssivastaava näytti minulle lehdistösalin, jossa minulle oli varattu työpiste langallisine verkkoyhteyksineen sekä kaikki muu tarvittava. Olin olevinani kokenut konkari, vaikka se oli kaukana totuudesta.